

Historický kalendář na rok 2011

RNDr. Pavel Drábek

Prakt. lékáren. 2011; 7(1): 42–43

- 1491** – v Itálii vyšel spis **Quirika de Augustis Lumen apothecariorum**. Tento receptář přeložil v r. 1496 bakalář pražské univerzity **Matěj z Mýta** jako *Světlo apotékářův*. Byl to první český lékárnický spis, který se stal základem českého farmaceutického názvosloví. Zůstal však jen v rukopise a knižně vyšel až v r. 1926.
- 1501** – narodil se v Sieně **Pietro Andrea Mattioli** (†1578), lékař a autor latinského komentáře k Dioskúridovu spisu o léčivech. Z toho vycházel **Tadeáš Hájek z Hájku**, když připravoval český *Herbář, jinak bylínář*. Ten vyšel v r. 1562 a po doplnění Adamem Huberem z Rýznbachu ještě v r. 1596.
- 1541** – zemřel v Salzburku **Theophrastus Bombastus de Hohenheim (Paracelsus)**, lékař, chemik a filozof; zakladatel chemiatrie. V r. 1537 pobýval v Moravském Krumlově, kde léčil Jana z Lipé.
- 1591** – pražský lékař a lékárník **Adam Zalužanský ze Zalužan** (1560–1613) napsal *Řád apotékářský*, který v následujícím roce vyšel v Praze. Popsal v něm podrobně povinnosti lékárníků a uvedl základní položky sazby léčiv.
- 1631** – **Adrian van Mynsicht** (1588–1638), lékař meklenburského vévody vydal *Thesaurus et armamentarium medico-chymicum* (Lékařsko-chemický poklad a zbrojnice). Tento receptář vyšel více než dvacetkrát a čerpala z něho řada dalších spisů včetně barokních pražských dispensatorií vydaných v letech 1739 a 1750.
- 1661** – **Robert Boyle** (1627–1691) vyvrátil ve své knize *Sceptical Chemist* aristotelské pojetí hmoty a podal definici prvku jako látky, kterou nelze chemicky rozložit.
- 1661** – narodil se v Brně **Jiří Josef Kamel** (Camelius; † v Manile 1706), jezuitský lékárník a misionář, který probádal přírodu na Filipínách.
- 1671** – rakouský císař **Leopold I.** vydal pražským lékárníkům první privilegium. Kromě práv v něm byly zdůrazněny také jejich povinnosti.
- 1761** – v celé habsburské monarchii byla zavedena tzv. **vídeňská medicínální libra** (odpovídající 420 g; tj. 3/4 civilní libry) jako základ duodecimálního systému vah.
- 1781** – v Paříži začal vycházet *Journal de la Société libre de Pharmacie*, přejmenovaný v r. 1815 na *Journal de Pharmacie*.
- 1791** – narodil se **Jan Svatopluk Presl** (†1849), zakladatel českého chemického názvosloví. Kromě toho od r. 1821 vydával a redigoval první český odborný časopis *Krok a s bratrem Bořivojem vydali r. 1819 publikaci Flora Čechica*.
- 1791** – v Praze a v Horním Slavkově byly založeny továrny na porcelán. Ty vyráběly mj. též *lékárenské stojatky*.
- 1791** – ve Francii byla zavedena *decimální soustava*. U nás se začala používat až v 6. vydání rakouského lékopisu z r. 1869 a úředně byla zavedena 23. 7. 1871.
- 1831** – narodil se pařížský lékárník **Stanislas Limousin** (†1887) vynálezce skleněných ampulek na injekční roztoky a dvoudílných škrobových tobolek na prášky.
- 1831** – francouzský lékař **Ch. G. Pravaz** zkonstruoval injekční stříkačku.
- 1831** – malostranský lékárník **Bedřich Ebenberger** (†1835) svojí závětí umožnil vznik Českého podporujícího lékárnického spolku. Tento spolek byl jakousi odborovou organizací a pracoval až do r. 1948, kdy byl zrušen.
- 1851** – v Praze vyšla naše první učebnice farmakognozie *Grundzüge der Pharmakognosie*, kterou napsal profesor **Fr. Reiss** (1808–1861).
- 1851** – vojenský lékárník **F. Abl** (1804–1890) vydal v Praze *Plan zur Reform der Pharmacie*.
- 1851** – narodil se **František Herites** (†1929), který byl po studiu lékárníkem ve Vodňanech a později úředníkem v Praze. Kromě toho byl úspěšným spisovatelem. Náměty některých svých knih čerpal z lékárenského prostředí.
- 1861** – narodil se **Karel Fragner** (†1926), který na základě zkušeností z Francie rozšířil zděděnou výrobu léčiv při malostranské lékárně (firma Benjamin Fragner). Významné jsou jeho práce o některých alkaloidech.
- 1861** – narodil se **Karel Schürer** (†1952), který si po studiu farmacie založil firmu na zařizování lékáren. Kromě českých zemí firma úspěšně podnikala i v zahraničí.
- 1871** – byl z iniciativy studentů farmacie založen *Spolek lékárníkův českých*, přejmenovaný v r. 1875 na Farmaceutickou společnost.
- 1881** – profesor farmaceutické chemie **August Bělohoubek** (1847–1908) vydal v Praze *Stručný výklad ku farmakopei rakouské*.
- 1891** – narodil se **Oldřich Tomíček** (†1953), který se po vystudování farmacie věnoval analytické chemii a stal se r. 1930 profesorem na Přírodovědecké fakultě UK a v r. 1952 členem ČSAV. Od r. 1941 byl předsedou České lékárnické společnosti.
- 1901** – narodil se **Stanislav Škramovský** (†1983), který se po vystudování farmacie věnoval anorganické chemii. V roce 1946 se stal profesorem lékařské chemie na nově založené Lékařské fakultě v Hradci Králové a v r. 1950 profesorem anorganické chemie na přírodovědecké fakultě UK. Byl též předsedou České farmaceutické společnosti a od r. 1971 řídil Lékopisnou komisi při Vědecké radě MZd ČR.
- 1921** – při Společnosti národů v Ženevě vznikla komise pro standardizaci léčivých sér. Později byla **standardizace** rozšířena i na další léčiva (očkovací látky, vitaminy, antibiotika) a řízení této problematiky převzala Mezinárodní zdravotnická organizace.
- 1931** – v Praze se konal II. sjezd slovanských lékárníků, na němž byla založena Federace slovanského lékárnictva.
- 1941** – zemřel docent **Otto Pročke** (*1889). Po vystudování farmacie se na Přírodovědecké fakultě UK věnoval anorganické a analytické chemii.
- 1951** – místo v r. 1949 zrušeného Ústředního svazu lékárníků vznikla **Farmaceutická sekce Čs. lékařské společnosti J. Ev. Purkyně**, v r. 1968 přejmenovaná na Čs. farmaceutickou společnost.
- 1951** – Světová zdravotnická organizace začala vydávat v angličtině a francouzštině

mezinárodní lékopis (*Pharmacopoeia internationalis*) určený pro země, které nemají vlastní lékopis.

1951 – zemřel docent **Zdeněk František Klan** (*1891). Po vystudování farmacie se zabýval farmaceutickou botanikou a farmakognozií. Kromě toho měl při lékárně výrobu léčivých přípravků. Po roce 1948 byl politicky perzekuován a uvězněn.

1961 – východoevropské státy vytvořily v rámci Stálé komise Rady vzájemné hospodářské pomoci pracovní skupinu na přípravu společného lékopisu, nazvaného *Compendium medicamentorum*. První část vyšla v r. 1971 rusky a německy.

1961 – se na Korzice utopil docent **Aleš Sekera**. Po vystudování farmacie se zabýval farmaceutickou chemií, zavedl u nás její nové pojetí a rozšířil ji o syntézu léčiv jako nový studijní předmět. V r. 1958 emigroval do Francie.

1971 – poprvé se konal v Praze **mezinárodní kongres z dějin farmacie** (další byl v Praze v roce 1991).

1981 – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) vydala zásady **Správné laboratorní praxe**, zaměřené na výzkum léčiv.

1981 – vyšlo v angličtině a francouzštině druhé vydání **Evropského lékopisu**. Mělo devatenáct doplňků a obsáhlo celkem 1 080 článků.

1981 – na Institutu pro doškolování lékařů a farmaceutů byla jako nová specializace zavedena **klinická farmacie**.

1991 – bylo v Brně obnoveno studium farmacie a děkanem nové fakulty se stal profesor **Vladimír Smečka** (1928–2008).

1991 – byla založena **Česká lékárnická komora** jako profesní organizace lékárníků.

1991 – farmaceutické společnosti z patnácti zemí založily **Evropskou federaci pro farmaceutické vědy** (EUFEPS), jejímž

oficiálním časopisem se stal *European Journal of Pharmaceutical Sciences*.

1991 – zemřel profesor **Vladimír Homola** (*1905), první děkan Farmaceutické fakulty MU v Brně. Po studiu farmacie pracoval v lékárně, po válce se vrátil na Přírodovědeckou fakultu UK, přednášel v Brně farmakognozi a v r. 1959 byl jmenován profesorem.

1991 – pro všechny výrobce léčiv v EHS se staly závaznými **Směrnice o správné výrobní praxi** (znění z r. 1990).

RNDr. Pavel Drábek

Masarykova 895,
252 63 Roztoky u Prahy
